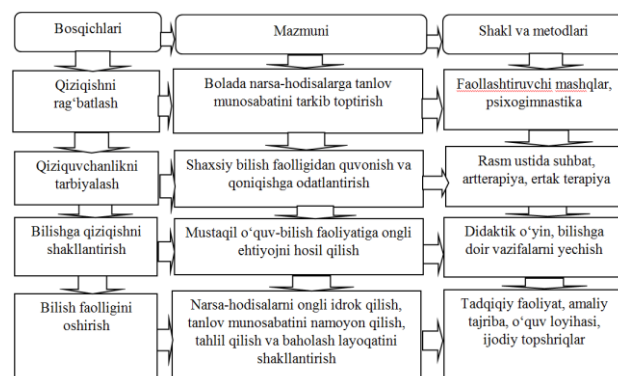

tarbiyachi bolalarda ta'limga qobiliyatni shakllantirishda amaliy vazifalarni hal etishi lozim.

Xulosa qilganda, tarbiyachining tevarak-atrofdagi o'zgarishlarni kuzatishga doir topshiriqlar berishi; bolalarning adabiyot va san'at namunalari bilan muntazam tanishib borishini yo'lga qo'yishi; zarur manbalar bilan ta'minlashi; mustaqil ishlashga qulay muhit yaratishi kabi ta'limning didaktik tamoyillarini e'tiborga olishi va bunda bolalarning fiziologik-psixologik xususiyatlarini nazarda tutilishi ta'limga qobiliyatni shakllantirishda o'zining ijobiy samarasini beradi.

Ta'lim jarayonining rivojlanish sohalariga muvofiq, "yaqin rivojlanish sohasi" (L.Vigotskiy), ta'lim mazmunining rivojlantiruvchi funksiyasini jadallashtirish (L.Zankov), innovatsion-didaktik (V.Shatalov, S.Lisenkova, I.Volkov), muammoli ta'lim (A.Matyushkin), aqliy harakatlarni bosqichma-bosqich shakllantirish (P.Galperin), rivojlantiruvchi ta'lim faoliyati (D.Elkonin, V.Davidov), lingvodidaktik (F.Qodirova), maktabgacha SMART-ta'lim (A.Shin), qobiliyatni qadamba qadam rivojlantirish (Syuzanna Xidi, K. Enn Renninger) konsepsiyalariga tayangan holda maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ta'limga qobiliyatni shakllantirishning pedagogik texnologiyasi ishlab chiqildi (1-rasmga qarang).

1-rasm. Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ta'limga qobiliyatni shakllantirishning pedagogik texnologiyasi

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda ta'limga qobiliyatni shakllantirish texnologiyasini amaliyotga joriy etish uchun yetakchi vosita sifatida bolalarning hamkorlikdagi faoliyati belgilab olindi. Bolalarning hamkorlikdagi faoliyatini pedagogik nuqtayi nazardan maqsadga muvofiq tashkil etish bola shaxsini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi va har tomonlama rivojlanishiga olib keladi.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 22.12.2020 yildagi «Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash» TO'G'RISIDA 802-son qarori// <https://lex.uz/docs/-5179335>.
2. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. – М.: 2006.
3. Буханова Н.Н. Развитие познавательной активности у детей старшего дошкольного возраста средствами познавательно – исследовательской деятельности. Научная статья. 2016. №3 (8).
4. Выготский Л.С. Собрание сочинений. Т. 4. Детская психология / под ред. Д. Б. Эльконина. – М.: «Владос», 2004.
5. Истратова О.Н. Развитие познавательного интереса и любознательности у детей в различных ситуациях семейного отношения к ребенку. Научная статья. 2015. №6 (46).
6. Коршунова Л.С. Воображение и его роль в познании. – М.: Норма, 2012. 6. Леднева С. Путешествуем, играем, познаём и развиваем. Дошкольное воспитание. 2005. №4.
7. Михайлова З.А. Развитие познавательно-исследовательских умений у старших дошкольников / сост. З.А. Михайлова, Т.И. Бабаева. СПб.: Детство-пресс, 2012.
8. Шашерина Р.В. Педагогический опыт: теория, методика, практика. Научная статья. 2016.
9. Реализация познавательного развития воспитанников ДОО в условиях ДО [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://infourok.ru/doklad-iz-opita-raboti-na-temu-realizatsiya-poznavatelno-go-ravzitiya-vospitannikov-doo-v-usloviyah-fgos-do-1701797.html> (дата обращения: 21.12.2021)

REZYUME. Maqolada bo'lajak tarbiyachilarining kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishning amaliy-texnologik tizimi yoritib berilgan. Bu o'z-o'zini bilish va o'zini takomillashtirishga qodir shaxsni shakllantirishga yordam beradi. Bo'lajak tarbiyachilarining kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirishning amaliy-texnologik tizimining asosiy ko'rsatkichi-bu bolalar faoliyatining barcha mumkin bo'lgan turlarini o'zlashtirish darajasi, ular bolaning rivojlanishining asosiy harakatlantiruvchi kuchi va manbai bo'lib xizmat qiladi, shuningdek ularning barcha yutuqlari ularda eng aniq namoyon bo'ladi.

РЕЗЮМЕ. В статье описана практико-технологическая система развития познавательных способностей будущих педагогов. Она помогает формировать личность, способную к самопознанию и самосовершенствованию. Основным показателем практико-технологической системы развития познавательных способностей будущих учителей является уровень овладения всеми возможными видами детской деятельности, они служат главной движущей силой и источником развития ребенка, а все их достижения наиболее ярко проявляются в них.

SUMMARY. The article describes the practical and technological system for the development of cognitive abilities of future teachers. It helps to form a personality capable of self-knowledge and self-improvement. The main indicator of the practical and technological system for the development of the cognitive abilities of future teachers is the level of mastery of all possible types of children's activities, they serve as the main driving force and source of the child's development, and all their achievements are most clearly manifested.

TO'QIMACHILIK SANOATIDA NAQSHNING TUTGAN O'RNI

A.Berdimbetova – katta o'qituvchi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayanch so'zlar: naqsh, geometrik shakllar, o'simlik motivlari, to'qimachilik, trikotaj, to'quv dastgohi, badiiy bezash, texnologik.

Ключевые слова: орнамент, геометрические фигуры, растительные мотивы, текстиль, вязание, ткацкий станок, художественное оформление, технологический.

Key words: ornament, geometric shapes, plant motifs, textile, knitting, loom, artistic decoration, technological.

Naqsh tushunchasi qadimgi poleolit davrida insonlar ko'chmanchi qabilalardan doimiy, muqim yashash joylariga o'tish davrida vujudga kela boshladi. O'tgan davrdan to hozirgi kungacha badiiy bezashni san'at darajasida tushunilganligi sababli quyidagilarni keltirish mumkin: loydan, shishadan, yog'ochdan va temirdan yasalgan badiiy bezalgan buyumlar, shuningdek, bular jumlasiga turli xil to'qimachilik buyumlari kiradi.

Har qanday naqshning o'ziga xos xarakterli belgisi – bu uning ma'lum vaqt oralig'idagi san'at taraqqiyotining umumiy tendensiyalari bilan, material bilan uzviy

bog'liqligidir. Har bir davrning naqshlari yig'indisi kuzatilsa, u o'sha davrning badiiy yo'nalishini o'zida aks ettiradi.

Insoniyatning sinfsiz jamiyatdan sinfli jamiyatga o'tishi va uning eng avvali bo'lmish quldorlik jamiyati odamzodning tabiat kuchlari ustidan buyuk g'alabalari, ishlab chiqarish kuchlarining keskin o'sishi bilan belgilanadi. Bu davrda madaniyatning o'sishi turli davlatlarda turlicha boradi [1].

Masalan, Qadimgi Misrda san'atning obrazli mazmuni eng avvalo dinning ta'siri bilan belgilangan. Bundan chuqur

ramziylik, aniq arxitektonika, mutanosiblik, ma'lum darajada qat'iylik va buyuklik kelib chiqadi. Naqsh asosida faqat tabiat motivlari (lotos guli, papirus barglari, yassi disk shaklidagi quyosh, sherlar, ilonlar va hokazo) yotadi. Shuni ta'kidlab o'tish kerakki, Qadimgi Misr naqshlarida faqat uch xil rang ishlatilgan: qizil, sariq va ko'k – bu rang keyinchalik yashilga o'tib borgan.

Agar Qadimgi Misr san'ati nisbatan ko'proq grafika, shakllarning tantanali va chegalangan ritmlarini ko'rsatuvchi qat'iy tili ta'kidlab o'tilgan bo'lsa, Qadimgi Yunoniston san'atini butunlay boshqa tendensiyalar xarakterlaydi. Antik quldorlik demokratiyasi Yunon davlatida san'atning mislsiz darajada o'sishiga va rivoj topishiga olib keldi.

Qadimgi Yunon san'at asarlarida hayotiylik, hayotiy kuch, hayotiy iliqlik aks ettirilgan. Shu bilan birga qat'iy tartib va mutanosiblik natijasi bo'lmish go'zallikning ratsional asoslari yo'nalishidagi izlanishlar yaqqol ko'rinib turadi. Yunon naqshlari geometrik shakllar, gorizontaal va vertikal chiziqlarning o'simlik motivlari (akant, palma, aloy barglari) bilan birgalikdagi aralashmasi bilan xarakterlidir. Ramziylik o'rni simmetriya asosida qurilgan «to'g'ri» va qat'iy shakllar egallagan.

Rim imperiyasi san'atida ko'p jihatdan, ayniqsa badiiy bezashda, yunon san'ati meroslari ko'rinadi. Rim naqshlarida aynan o'sha motivlar bir oz boshqacha interpretatsiyada ishlatiladi. Ko'rkamlik va ulug'vorlik (akant va palma barglari turfa ranglar bilan bezalgan ko'rkam girlyandalarga o'raladi; inson va hayvon figuralari Rim yurishlari shuhratini kuylovchi harbiy ramzlar bilan birga ifodalanadi), yanada murakkablik, yanada yorqinlik, ba'zan hatto qudratlilikka olib keluvchi turfa shakllar kuzatiladi [2].

O'ziga xos taraqqiyotda bo'lgan Qadimgi Sharq davlatlari (Xitoy, Yaponiya, Hindiston) da ham san'at (ayniqsa, amaliy-bezak san'ati) o'ziga xos tarzda rivojlanib borgan. Masalan, san'at asarlarida yaqqol ko'zga tashlanib turgan ramziylik g'oyasi, mifologik sujetlarning keng qo'llanilishi, naqshlarda ertakdagi fantastik hayvon va qushlarning ko'plab turlarini qo'llanilishi, gullarning bulutlar va to'lqinlar bilan birgalikda tasvirlanishi (Xitoy va Yaponiyada), o'simlik va peyzajning tekislikdagi tasviri kabilarni aytib o'tish mumkin.

O'rta asrlardagi feodal munosabatlarning rivoj topishi, jamiyatdagi kuchlarning o'rni va roli, turli urushlar, salb yurishlar, dehqon va hunarmandlarning qo'zg'olonlari, cherkov ta'sirining kuchayishi kabilarni san'atda o'z aksini topib bordi. Asar qahramonlari o'sha davr munosabatlaridan kelib chiqib, dramatik qarama-qarshiliklarga ega bo'ldilar.

San'atda gotik xram markaziy obraz bo'lib qoldi (doimiy xavfdan o'rta asr shaharlari eniga emas, balki bo'yiga o'sib bordi); aynan arxitektura, skulptura, dekorativ vitrajlar va naqshning birgalikdagi sintezida gotikaning estetik ideallari o'z aksini topdi. Naqsh ramziylashdi. Oddiy to'g'ri chiziqli geometrik shakllar birikkan egri chiziqlarga o'tib boradi. Hayvon va o'simlik motivlari sharq naqshlariga nisbatan solishtirganda shartliroq ko'rinadi.

Naqshlardagi inson figurasini ham shartli tasvirlanadi, bunda vertikal bo'yicha o'lchamlar kattalashadi, ko'proq yassilik ustunlik qiladi.

Yevropa shimolida gotika hukmronlik qilayotgan bir davrda Italiyada Uyg'onish davri san'ati paydo bo'ladi va keskin rivoj topadi. Yevropa bu san'atga hali tayyor emas edi, unda ijtimoiy sharoitlar hali yetilmagan edi.

Italiya shaharlari o'z ozodliklari uchun kurashdilar, yangi burjuaziya sinfi yuzaga keldi. Shunga ko'ra Uyg'onish davridagi ideal inson qiyofasi tadbirkor, erkin, mustaqil fikrga ega, olimlar va rassomlar dunyoni qanday bo'lsa, shundayligicha qabul qila oladigan darajada bo'lgan [3].

Rassomlar o'z asarlarida dunyoni butun borligicha ko'rishni xohlaydi. Ular evangeliy sujetlarini erkin holda, zamonaviylik motivlari va atributlari bilan boyitib tasvirlaydi.

Uyg'onish davrida badiiy bezak san'ati ham aniqlik va garmoniya izlaydi. Naqshlarda akant va qarag'ay barglari, uzum zangi, hayvonot olamining turli elementlari yalang'och odam tanasi bilan birgalikda tasvirlanadi. Bundan tashqari, yuqorida sanab o'tilgan motivlarning ajoyib kombinatsiyasidan hosil bo'lgan grotesk turidagi kompozitsion mavzular yuzaga keladi.

XVII asrga kelib, feodal jamiyat ichida kapitalistik ishlab chiqarish kuch yig'ayotgan davrda bir vaqtning o'zida uchta yo'nalish mayjudligi aniqlanadi: barokko, klassitsizm va ilk realizm. Barokko yo'nalishi Italiyada paydo bo'lib, rivoj topayotgan bo'lsa, klassitsizm Fransiyada o'zining yorqin va to'liq ifodasini topib boradi. Karavadj, Rembrand asarlarida esa realistlik yo'nalishni kuzatish mumkin.

Barokko san'ati kuchli kontrastlarda quriladi. Yer va osmon, reallik va fantastika, nafislik va qo'pollikning dramatik qarama-qarshiligida bo'ladi. Naqsh shakllarning turfaligi va ifodaliligi, ko'rkamligi, tantanavorligi (bunda uning kechki gotika bilan umumiylik bor) bilan ajralib turadi. U Yunon motivlarini va asosan Rim san'atini saqlab qoladi, yarim odam va yarim hayvon figuralaridan, meva va gullarning og'ir girlyandalaridan, chig'anoq va liliyaming ramziy quyosh bilan birgalikdagi motivlaridan foydalanadi, egri chiziqli shakllar va asimmetriya ustunlik qiladi [5].

Barokko yo'nalishidagi naqshlar Yevropaning turli mamlakatlarida keng tarqalib, ularning har birida milliy an'analar ta'sirida o'ziga xosliklarga ega bo'lib borgan. Xususan, Rossiyada Peterburg, Sarskoe Selo. Petergof saroylari interyerlarni bezashda Rastrelli tomonidan yaratilgan barokko yo'nalishidagi naqsh juda keng qo'llaniladi. Rus barokkosi davri naqshi rus arxitekturasini faxriy hisoblanib, u dunyo naqshlari yutuqlarini yetarli darajada boyitdi.

XVIII asr boshlariga kelib oliy tabaqadagi jamiyat san'atdan yorqin va yoqimli samaralarni izlay boshlaydi. Bu vaziyatda real dunyodan illyuziya va badiiy to'qima dunyosiga o'tish kuzatiladi. Barokko yo'nalishi rokoko yo'nalishiga o'tadi. Bu davrda naqsh yanada ko'proq erkinlik, yengillik, havoyilik, harakatchanlikka ega bo'ladi. Unga ajurli, egilgan, egri chiziqli motivlar mos bo'lib, aniq konstruktivlikning yo'qligi kuzatiladi (eng yoqimli motiv - chig'anoq). Rokoko shakllarning mumtoz simmetriyasi va statik muvozanatni rad etib, dinamika va oquvchanlikni tasdiqlovchi ritmlarni tavsiya etadi [4].

Klassisizm XVIII asrning oxirida Fransiyada o'z rivojining yuqori nuqtasiga yetdi. Unda asosan antik davrga, yunon madaniyatiga murojaat qilinadi. Naqsh statik va muvozanatli, to'g'ri chiziqli, kvadrat, to'rtburchak, aylana va oval shakllar aniq chegaralarga ega bo'lib boradi. Naqshning rang mavzulari bosiq bo'lib boradi, chizgilarda grizayl ustunlik qila boshlaydi.

Hokimiyatga Napoleon I ning kelishi va urushlar natijasida klassisizm yo'nalishi ampir yo'nalishiga o'tadi, uning badiiy ideallari Yunon va Rim imperiyasi san'atlaridan olingan. Rim imperiyasi ramzlari Fransiyadagi birinchi imperiya ramzlariga yaqin bo'lib, bular – o'qlar, kamon voylari, lavr yaprog'i gulchambarlari va hokazo. Umuman olganda, ampir yo'nalishida ma'lum sxema-tizm, ko'proq qat'iyat va jiddiylik, tantanavorlik, ko'rkamlik bor.

Koloristik yo'nalishda ko'pincha quyidagi ranglar uyg'unligi qo'llaniladi: qizil bilan qora, yashil bilan qizil, to'q ko'k bilan och sariq, oq bilan tillarang.

Klassisizm va ampir yo'nalishidagi naqshlar Rossiyada ham juda keng tarqalgan va u o'ziga xos xususiyatlarga ega (rus klassisizmi). Bajenov, Kazakov, Kvarengi, Voronixin, Zaxarov va Rossi ijodlari, rus chinnisi, Ural ustalarining samosvet mahsulotlari Dunyo san'ati durdonalari hisoblanadi [4].

Endi naqsh tushunchasiga qaytadigan bo'lsak, naqsh (ornamentum - bezak) deb ritmik tartibga solingan elementlardan tashkil topgan va turli predmetlarni (narsa, qurol, mebel va hokazo), arxitektura inshootlarini, amaliy-bezak san'ati predmetlarini, ibtidoiy jamoa tuzumi davrida

– inson tanasini (tatuirovka) bezashga mo‘ljallangan naqshga aytiladi.

Naqsh o‘zining kelib chiqishi, vazifasi va mazmuniga qarab bir necha turlarga birlashtiriladi.

To‘qimachilik mahsulotlarining naqshlari xilma-xilligini quyidagilar orqali ifoda etish mumkin:

Texnik naqsh – bu naqshning yuzaga kelishi insonlarning mehnat faoliyati bilan bog‘liq, buning sababi ular hayot kechirishi davomida loydan yasalgan sopol idishlar, maishiy anjomlar va matolar yuzasiga turli xil shakl va chiziqlar bilan bezak berishgan. Bu xil ko‘rinishga ega bo‘lgan naqshga texnik naqsh deyiladi.

Ramziy naqsh – bu naqshning paydo bo‘lishi qadim zamonlarda insonlar yashagan joylaridagi bilim sharoitlari, tabiat va hayvonot dunyosi, o‘simliklar, atrof-muhit bilan bog‘liq. Odamlar atrofidagi tabiatni ko‘rib, tahlil qilib tasvirlashga urinishgan. Shu tasvirlarning har biri alohida ramz, belgilarni bildirgani uchun ramziy naqshlar vujudga kelgan.

Geometrik naqsh – texnik va ramziy naqshlarning murakkab kombinatsiyalari asosida, ya‘ni turli xil chiziqlar, doiralar, shakllar uyg‘unlashuvi zaminida geometrik naqsh paydo bo‘ldi. Shu tariqa bu naqsh o‘zining estetik go‘zalligi va nafisligi tufayli tobora rivojlanib bordi.

O‘simlik naqshi – har bir xalq o‘zini o‘rab turgan o‘simlik dunyosidan kelib chiqqan holda turli xil gullar, daraxtlar, butalar qo‘yingki barcha o‘simliklarni tasvirlashgan. Yaponiya va Xitoyliklarning xush ko‘rgan guli xrizontema, Hindistonda – loviya o‘simligi, Iroqda – chinnigul, Rossiya – kungaboqar, moychechak va hokazo bularga misol bo‘la oladi. O‘rta asrlarda uzum zangi, kechki gotikada anor mevasi, barokko davrida lola va pion guli ommabop bo‘lgan. XVIII asrda atirgul ustunlik qiladi, modern yo‘nalishi gullagan vaqtida liliya va iris oldingi planga suriladi.

Kalliografik naqsh – bu naqshning asosida harflar va matndan shakllantirilgan tasvir yotadi, ya‘ni harflarning o‘zaro simmetriyasi, ritmi va joylashuvining go‘zalligi va jozibaligi bilan diqqatni jalb qiladi. Kalliografik naqsh asosan Xitoy, Yaponiya davlatlari va arab mamlakatlarida ko‘proq qo‘llanilgan.

Fantastik naqsh – bu naqshning vujudga kelishi ko‘proq afsonaviy va mifologik hayvonlar, jonzorlar hayotidan o‘ylab topilgan tasviriy san’atdir. Bu ornament ko‘proq qadimgi Sharq (Misr, Eron, Xitoy, Hindiston, Rim) mamlakatlarida qo‘llanilgan.

Astral naqsh - («astra» - yulduz so‘zidan olingan) - bu naqsh o‘z nomi bilan ma‘lum bo‘lib, ya‘ni samo jismlari, osmon, quyosh, bulut va yulduzlarni tasvir etish ular orqali bezak, naqsh yaratishdir. Bu san‘at ko‘proq Yaponiya va Xitoyda rivojlangan.

Tabiatni tasvirlash naqshi – bu naqsh tez-tez Yaponiya va Xitoy to‘qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqarishda ishlatilgan va hozirgi kungacha ishlatilmoqda.

Hayvonot naqshi – bu ko‘proq fantastik naqshga yaqin bo‘lib, bunda qushlar, hayvonlar, turli xil jonzorlar orqali tasvirlanadi.

Narsa va buyumlar naqshi – bu naqshning tashkil qiluvchilari, ya‘ni asosi kundalik hayotdagi narsalar, harbiylarning buyumlari, musiqa va teatr san’atidir. Bu ornament antik Rim davrida paydo bo‘lib (uyg‘onish davri va borokko, rokoko, klassitsizm davrlarida) hozirgi kunda ham o‘z dolzarbligini va go‘zalligini yo‘qotmagan [3].

Matolarni bezash san’ati qadim zamonlarda vujudga kelgan. Inson o‘z kiyimlarini, tashqi qiyofasini go‘zal qilish zaruriyatini juda erta sezdi, chunki qadimda matodan kiyim-kechaklar yo‘q zamonda hindular o‘z badanlarini turli xil ranglar bilan naqshli usulida bezatishgan.

To‘quv dastgohi vujudga kelishi bilan insonning badiiy faoliyati mato yuzasini bezatish, ya‘ni naqsh hosil qilishga yo‘naltirilgan. Shu asnoda to‘qimachilik naqshlari vujudga keldi.

To‘qimachilik naqshlaridan o‘z navbatida trikotaj to‘qimasining naqshi ajralib chiqdi. Trikotaj matolarining naqshni geometrik shakllar yoki tasviriy san’at elementlarining qonuniyati asosida qarash mumkin. Bu naqshlar to‘qimaning turi, strukturalari, shakli va tuzilishiga bog‘liq bo‘lishi, ishlatilish sohasini inobatga oladi. Trikotaj to‘qimalarining naqshi xilma-xilligini badiiy, texnik va boshqa belgilar bo‘yicha tasniflash mumkin [6].

Naqshli matolarni quyidagi belgilar bo‘yicha ajratish mumkin:

- to‘qima ranglarning uyg‘unlashuvi;
- motivlarning boshlang‘ich tasviri;
- simmetriyasi va ritmi.

Trikotaj matosi naqshining yaratilishi badiiy bezash, texnologik, funksional va iqtisodiy talablaridan kelib chiqadi. Xilma-xilligiga va ishlatilishiga ko‘ra trikotaj matolarining loyihalashda bu talablar bajarilishi shart.

Shunday qilib, to‘qimachilikda trikotaj matosining naqshida san’at, ilm-fan va texnologiyaning o‘ziga xos bir-biriga mosligi namoyon bo‘ladi.

Adabiyotlar

1. Muqimov M.M. Trikotaj texnologiyasi. -T.: 2002.
2. Maksimova M.V. “To‘qishni o‘rganamiz”. -Toshkent: “Mehnat” 1988.
3. Малахова С.А. и др. Основы художественного оформления текстильных изделий. -М.: «Легпромбытиздат». 1988.
4. Нешатаев А.А., Гусейнов Г.М., Саватеева Г.Г. Художественное проектирование трикотажных полотен. -М.: «Легпромбытиздат», 1987.
5. Ismatullaeva X.Z., Abdullaeva A., Ismatullaeva M.Z. Maxsus materialshunoslik. -T.: “Iqtisod-moliya”, 2008. 375-b.
6. Ochilov T.A., Axmedov B. B., Toshpo‘latov S. Tikuvchilik materialshunosligi. - T.: TTESI, 2007. 192-b.

REZYUME. Maqolada naqshlarning tarixi, vazifalari, turli davrlardagi o‘ziga xos xususiyatlari, shuningdek, ularning mazmuniga xos bo‘lgan turlarga bo‘linishi haqida ma‘lumot berilgan. Bundan tashqari, uning to‘qimachilik sanoatidagi rolining ahamiyati keng talqin qilinadi.

РЕЗЮМЕ. В статье приведены сведения об истории возникновения узоров, их функциях, специфических характеристиках в разные периоды, а также их делении на типы, характерные для их содержания. Кроме того, широко интерпретируется значение его роли в текстильной промышленности.

SUMMARY. The article provides information about the history of patterns, their functions, their specific characteristics in different periods, as well as their division into types characteristic of their content. In addition, the significance of its role is widely interpreted in the textile industry.

BIOLOGIYA FANI O‘QITUVCHISI KASBIY KOMPETENSIYALARINING O‘ZIGA XOS JIHATLARI VA UNI MONITORING QILISH TEXNOLOGIYASI

S.R.Boynazarova – katta o‘qituvchi

Termiz agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti

Tayanch so‘zlar: o‘qituvchi, kompetensiya, ta‘lim, dars, maktab, o‘quv fani, monitoring, biologiya.

Ключевые слова: учитель, компетентность, образование, урок, школа, учебный предмет, мониторинг, биология.

Key words: teacher, competence, education, lesson, school, academic subject, monitoring, biology.

Biz umumiy o‘rta ta‘lim biologiya fani o‘qituvchisining kasbiy kompetensiyalarini o‘rganishga kirishar ekanmiz, avvalo, zarur darajada kasbiy kompetensiyalarga ega

bo‘lgan o‘qituvchining kompetensiyaviy yondashuvni joriy etishi natijasida umumiy o‘rta ta‘lim maktabi bitiruvchisining shaxs sifatida qanday xususiyatlar va